

דף עיר

במפרשים

"לייהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משוואות- יצחק

יו"ל ע"י מ.מושקוביץ * משוואות- יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ז

הלאס כי כהמיט כל צב, היל ס"פ טורה כי
נס לסתם הילן נסתמה ממנה שטהטיע טבול
ימ' לפמפיק מזון לכל סגולות וסנה חנלה מהה.
ופירע טעם מזון שאחמים כל נצל מה דרכו
ונגענו, כי כל גליה ית לה תעט מיזוחת צמוניות
ומעיר כליה לנו, וכן תעט תמלמה לאכלה כס עלייה
וכמ"כ נעליל ב' ו' י"ט, אבל נחאר שאחמי צדול
הארץ חמס. טטמה פקודת ניס שטמלו
על הילן, ממיין ע"י פלצות ורום מה תעטן ולרך
מץ"כ נעליל ב' כ"ט: (ו) כי מלהה הארץ
חמס. טטמה נמה טטינה שאחמי גידוליה
לנגביות שעילא ממ"כ: מפניותם. טטמה
מיעזים נדער: והגני משיחותם את הארץ.
ההדרמה עטמה נטמנה פלטה ע"י המזול כמה
שמנול נהיל ז' י"ט ואלה, וגם תעט קמדמה
נטמנל כמה ציזומל נטמן מ' כ"ט וכ"ג:

(יא) ותשחת הארץ. לנשי סלהן: פנוי
האלחים. נטליס טנים נטמים, סיינו גע"ז
ויג"ע טנקלט טטמה דלמי גע"ז [ל"ג ב']
ובכ"מ, כל מוקט טטמל טטמה קהי זה ע"ז
ויג"ע, וסיינו לטפי הטליס מטמעו ניטול כפילה
נא, חנות טהום אין מuls לטמים: ותמלא
הארץ חמס. טטמה פקודת ניס שטמלו
טטמן מטס וטוד מטי, דזונט גורס כלין מטומט
טטלה לדמן טלי מט' טווע וטיכטוף
כלו מה היל, והי מון גטם לוזום, ווומו הדול
לע פגינו מטומט פטוט הארע לדי פטואה, היל
לאייק וו גרט מטט קדרט טטום גטני רעכ ריל,
ויגל חעקטה גאנטס למם גורס להעיר דין טטיס
פלטה וכמ"כ נעליל ז' י', חס גרט בזיל דין פקודה
בן הטען דלמי זטטן ק"ט הל': (יב) ודנה
תשחתה כי השיחות וגוי. סל מינען וילו

א. העמק דבר.

פרק ו' פסוקים יא'-יג':
האלחים. נטליס טנים נטמים, סיינו גע"ז
ויג"ע טנקלט טטמה דלמי גע"ז [ל"ג ב']
ובכ"מ, כל מוקט טטמל טטמה קהי זה ע"ז
ויג"ע, וסיינו לטפי הטליס מטמעו ניטול כפילה
נא, חנות טהום אין מuls לטמים: ותמלא
הארץ חמס. טטמה פקודת ניס שטמלו
טטמן מטס וטוד מטי, דזונט גורס כלין מטומט
טטלה לדמן טלי מט' טווע וטיכטוף
כלו מה היל, והי מון גטם לוזום, ווומו הדול
לע פגינו מטומט פטוט הארע לדי פטואה, היל
לאייק וו גרט מטט קדרט טטום גטני רעכ ריל,
ויגל חעקטה גאנטס למם גורס להעיר דין טטיס
פלטה וכמ"כ נעליל ז' י', חס גרט בזיל דין פקודה
בן הטען דלמי זטטן ק"ט הל': (יב) ודנה
תשחתה כי השיחות וגוי. סל מינען וילו

ס' פסוק

את אתקן פלטערן קאָזע ערקיין?

.1. אה! האיכלטן גהעטת?

.2. איך רימן גהסיגל טאָקאות הייא פון זטט גהעטת?

.3. אמי זאמא התאָקאה האכלע חאנס?

.4. פלטערן קאָזע כי פט האכלע רעטת, איך זאָה גוּת?

.5. איך האכלע אַקְאָה חאנס?

.6. אה קאָה גאנטס גאנטס זאמא?

.7.

* *

(יט'כ) לדעת חז"ל עברה ההשחתה גם אל בעלי
החיים והיא החולשה בקרבתם את כה
משותם בר הוא מוגיש כאן: "ומכל החיה": כל
מה שכח החיה נשתרם בקרבו. (פי' בראשית רבבה
לא, ייח). וכן הוא אומר כאן: "זכר ונקבה יהיו", ולא:
"זכר ונקבה חייא". הרה אומר: תכונת הזכר והנקבה
תהייה טהורה, ולא מושחתת. דומה, שהוא רומי על נר
גם בעסוק ב' — על ידי החזרה על תכונת למיינהו:
רק אלה שעודם בני מינם, שתכונת מינם נשתרמת
לא תערובת ולא זיהר. טהורת המין של הזוגות
הניצולים מודגשת להלן (ו, ב) על ידי המלים "איש
ואשתו": הזוגות הניצולים היו נקיים מכל השחתה
כבריכול, בעת ההצלה הם התעלו על ימי ה', ויחסיהם
niduno כיחסי בני אדם. הן מקור השחתות היה
השחתת דרך", ויסודות האצת נח — אףיו ה"תמים".

ב. לש"ר דילש .

פרק ו' פסוקים יט'-כ':

ג

ג' נאכלת נח קייא' ני3k כלערוי גפסאקד'�י גאנזליך פיאאל?
כלערוי גוועת כת פילאען ער' נאיה מאה k3i ני3k גפסאקד'�, התואכט גפסאיגראט?
הנ'ינא עינט פגץ' חיעם פאניג'יא: "קי' איז אונטלי" אונס'יער ער' גפסאלאע, קיך?
כלערוי קיפען נאקי' העוניתות איקת יסוא' הנטצעת, התואכט גפלגע?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק ז' פסוק ב': ז (ב) שבעה שבועה. מצעה זכרים וטבנעם נקצתו, לא נטהני לך נפס הלא נמיות זוע עית כל טלון (מלת לנו), נכללה מודעתם טיטה טורי צרככם בטוטוליט יומל מן טאטוליט, כי בטוטוליט כט כטליטים יומל ממי פהדים מן סטוטוליט, ומפלי יומל קליט לסייע אען, ולטטי טמונ טגענה. כי טיקליג' מאס קלען געלמו, מטו למיה זוע? וגאליך לטלכי גיעזין למיעיט אע מעט כל טלון פה כודעה הלא, טגנות סקאננות טיקליג' געלמו יעלט טומו ומא זיטו ויפי מסט אע לדורות:

nifke

1. נא הצעיה גפסאקי?
 2. נא מילגתו וירג נא גפסאק היל נגסס קילטה?
 3. נא ?אלאת בעי? אונחה הי ק'יעה רקיית פֶּלְגִּיָּה?
 4. נא ק'יך גַּכְּפֵן יְהוָה קָרְבָּן פְּהַסְתִּיר קִימָתָה?

* * *

ד. למבין.

(ח) מן הbhמה הטהורה ומן הbhמה אשר איןנה טהורה. (ט)ثنיהם שנין באו אל נח. פירש רש"י כולן הושוו במנין זה, מן הפחות היינו שניים. ואחריו אמרו כי פירוש שניים זוגות, לומר שהיו באים זכר ונקבה יחד. גצל דעתו שכן היה שבאו מכלם ב', זכר ונקבה מעצם, יינה היסוף להביא מז הטהורים ששה וצ'ית. כי הבאים להנץל באו מעצם ואשר לא צורך קרבן טרחה במצוותה, כי כן נאמר לו^{ט+}. וטעם ייעש נח ככל אשר צווח ה'^{ט+} אמרו בבראשית הרבה צ"ו שיבין^{ט+} לככ"ל בהמה וחיה וציפור, כלומר הטהורים שטרחה הוא אחריהם וללחם אל ביהם. והכחוב שאמר פעם שלישית כאשר צווח אליהם את נח^{ט+}, לומר שעשה כאשר צווח בכניסת התיבת, כי ת"א נمشך למעלה עט ובא נח^{ט+}, לומר שבא נח ובנוו ואשתו ונשי בנוו אל התיבה ומן הbhמה והזוחף והרמש שנים שניים שבאו אליו אל התיבה, וככלם באו אותו שנכנסו בתיבת מפני מי המבול כאשר צווח אותו אליהם, וחור ופירש החדר והיום שבא המבול, וכייד בא ואמר כי בעצם אותו הום הוא שבא נח אל התיבת, ועמו^{ט+} כל הבשור החי, לא קודם לנו:

הבשר החי לא קודם לבן:

Preface

- ג' נגה פָּרְזָא נַתְחַגֵּנִת אֶלְעָלָי? .1
 נַגִּי, זָרָת אֶלְעָלָי פָּרְזָא? .2
 ג' נַגְּה נַוְיכֵל תְּנַאי?: "כְּקָל בְּנֵי הָהָר" יְכָל? .3
 ג' נַגְּה מַעֲלֵמֶת הַיָּה פְּחֻזָּק אִפְסָכֶת כֵּן בְּקָרְבָּנוּ יְהֹוָה כְּכֵל כִּילְגָּד רְכָסָא? .4

* * *

ה. המלביים - התורה והמצוות.

פרק ח' פסוק ז':

והיו לו לנוח סימנים מעופפים, והוא בוה השגחה מיוחדת שלא יולידו בשנה זאת, וכן כל העופות הגם שכבר עבר מועד האביב שאו הוא מועד התחברים שטמיטלים ביציהם ומולידים, לא הטילו ביצים, רק העורב הטיל ביצים, וכבר היו בני ערב ואם הוא יאכד ביום לא יחסר עוד מין העורב ולבן שלח אותו, אולם זה עצמו מה שהטיל ביצים היה בהשגחה כדי שיוכל נח לשלח אותו, ועוף אחר אם היה מטיל ביצים לא יהיה יכול לשלחן, כי העופות היושבים על קנים לא יעוזבו קנייהם בשום אופן, רק העורב הוא אכזרי על בניו, ובן שלחו חפשי הוא הלוך ושוב;

(ז) וישלח את העורב. לא שלח אותו לראות הקלו המים שא"כ היל"ל פה כמ"ש אצל היונה לראות הקלו המים, רק שבמי קדם היו מוחוקים את העורב לעוף יווע עדירות, והיו מיוחדים לו בתים מיוחדים שעל ידו קסמו כהניהם את העתיד לבא, לפי מעוטו לימיין או לשמאן, מעלה או מטה, בקול או בדממה, וככהנה אותיות רביט (כמ"ש חז"ל על כי עוף השמים יולדך את הקול זה העורב זובוחר הארייך בטימניט אללה) ולכך שלחו חפשי לנפשו (שה גדר פעל שלח בטיעל כמו ושלחתה לנפשה) כדי שיראה עפ"י מעוטו מצב האօיד והמים, והוא יצא יצא ושוב תמיד.

1. אהוי אספְתָו מהיינט הקטן?
2. פֶלעןנו אַקְנִים כֵאַן אַזְעַן אַנְזַעַת אַמְתִיּוֹת קְדֻשָּׁה גַּזְעָה, גַּתְעָה נַחֲזָה?
3. פֶלעןנו אַסְקִיל גַּתְעָה מַהְעַן מַתְעָה זַקְעָה?
4. האין גַּתְעָה מַפְנִיתָן?

* * *

ו. סטורנו עם פירוש הרב י. קופלמן.

1. כלומר, של בעל ח'. רביינו מפרש את כל הפסוק כshitah רשי". 2. כי אם מת, מותר לבני נח, שלא נצטו על השחיטה. 3. כאשר "בגפשו" מוסב לפניו ולאחורי (כך למד הראמ"ם בדרכיו רשי"). רביינו מפרש, איפוא, על פי שיטת רבינו צדנא בן גמליאל (סנהדרין נט, א) הסבור שגם דם מן החי אסור לבני נח. (ועיין ברמב"ן שדוחה זאת, גם מבחינה פשט וגם מבחינה מדרשו, כי ההלכה כחכמים).

4. גזה שעתה התיר הריגת בהמה לאכול את בשורה ("לכם יהיה לאכלה"). בהמשך הפסוק נראה שרביינו - בפירוש חדשני - מפרש דר"ש = להצליל. 5. ל. = בשכיל. 6. הנמצא בסכנת נפשות, וזוקק לדרישת דהינו הצללה. 7. כפי שמצינו הרבה אצל רביינו - התעלומות גמורה מטעמי המקרא, ובמקרה דן אפילו האנתחתא. 8. ככל מר, אצל אותו (= "אדרשנו") מירדי היה או מידי אדם המסתננים את חייו. 9. הרי ש"דרש" = להצליל. פירוש זה של רביינו הוא בניגוד לכל המפרשנים שם (דר"ק: "זרושתי" - עניש אוטם), ומתחאים במיזוח לפוסק יא שם: "זרושתי את צאני וברקדים". 10. הוא האופן המתחלף, ככלומר אפשרות אחרות, או מקרה אחר - שלא וכשהקב"ה הצליל, אלא האדם הרגו. 11. וכןן "דרש" במשמעות של להיפרע. 12. שאינה בת עונשין (והשוואה ראב"ע, רמב"ן, דר"ק ואחרים בפירוש "מיד חייה אדרשנו" לפי פירושיהם שהכוונה היא לעונש).

13. וזה פירושה "אדרוש" בסיפה של פוסוק ה, ולמעוטיו גואל הדם מחר או מיתה בידי שמים מайдך. 14. אחד ומיזוח שבין העצים האלה. 15. ולא 'עשה', מכאן שישתף גורם אחר בעשיותו את האדם, והוא הנקרא 'אי' החיים'. 16. לקלול וקללות אותו כוח שכלי. 17. מאוז היה ל"נפש חייה" (עיין רביינו לעיל א, כורכו ומקורו במורה נבוכים א, ג). 18. ככלומר הנפש החיונית שלו צריכה להיות משועבדת לנפש המשכילה, היא צלם אליהם הדבר. 19. שיש להם רק "נפש חייה" בלי "צלם אלהים", דהיינו 'חי' משכילי.

20. לא כמצוות עשה במסגרת שבע מצות בני נח, אלא כהמשך לאיסור על רצח, בא 'עשה' זה כמעין 'עשה' הבא מכלל לאר', ככלומר, התוצאה מהימנות משפיקות דמים זהה שבמילא תפורו ותרבו.

פרק ט' פסוקים ד'- ז': (ד) אַךְ בְּשָׂר בְּגַפְשׁוֹ. אַךְ בְּשָׂר. שֶׁל חַי בְּעֹרוֹן עַם גַּפְשׁוֹ, שֶׁהָיָה חַי,
דָמוֹ, וְגַם בְּן דָמוֹ שֶׁפְרַשׁ בְּעֹרוֹן חַי, לֹא תָכְלוּ, אַכְלֵ פְרַשׁ מִן הַמֶּת מַפְרַשׁ לְבָנִי נָתָן.

(ה) וְאַךְ אֶת דְמַקְםָם לְפִשְׁתִיכֶם אַדְרָשׁ.
בָּעַלְיִ חַיִים מִזְקָמָם⁴ מִקְומָם אַדְרָשׁ
אֶת "דְמַקְמָם" בְּשִׁכְלִיל "עַפְשָׁתִיכֶם"⁵, שְׁהָן
חוּשָׁבוֹת אַצְלֵי יְוָתֵר מִנְפְּשָׁוֹת כֵּל שָׁאָר
בָּעַלְיִ חַיִים. זוֹאת הַדָּרִישָׁה הַהִיא עַל אַפְנִים
מִתְחַלְפִּים: שָׁאָם יַזְבֵּחַ הָאָדָם⁶ הַגָּהָה אֶז
— מִיד בְּלִיה אַדְרָשָׁנוּ, וּמִיד הָאָדָם⁷,
לְהַאֲילֹו⁸, עַל דָּרְךָ "וְדָרְשָׁתִי אֶת צָאַנִי
מִיקְרָם... וְהַצְלָתִי 'צָאַנִי מִפְהִים'" (יחזקאל לד,
9). מִיד אִיש אַחֲיוֹ אַדְרָשׁ אֶת נְפָשַׁ הָאָדָם,
אָם לֹא יַזְבֵּחַ לְזָה שָׁאַצְלָהָה, וַיַּהֲרֹגוּ לו¹⁰,
"אִישׁ אַחֲיוֹ, אַדְרָשׁ אֶת נְפָשַׁ", קָרְרָגָן מִיד
אַחֲיוֹ הַהְוָרָגָן לְהַקְבִּעַ מִפְנִינוֹ, אַכְלֵ לֹא
מִיד הַחַיָּה¹¹.

(ו) בָּאָדָם דָמוֹ יַשְׁבֵּחַ, בֵּית דִין שֶׁל
מִטָּה¹². כִּי בְּאַלְמָס אַלְהִים.
וְשָׁעַם הַיּוֹת דֶם הָאָדָם נִדְרָשׁ וְלֹא אַדְרָשׁ
דֶם שָׁאָר בָּעַלְיִ חַיִים, כִּי "בְּאַלְמָס אַלְהִים
עָשָׂה", בְּאַלְמָס הַעֲצָמִים הַגְּבָדִים הַגְּנָזִים
"אַלְהִים" עָשָׂה אֵיתָה מִקְםָם¹³, "אֶת הָאָדָם".
כִּי אַמְמָם מִאָז שָׁאָמֵר הַאֶל יְחִיבָרָן "נְעָשָׂה
אַדְמָם"¹⁴ (לעיל א, כ) נִמְנָן כֵּה בְּעָצְמִים
הַגְּבָדִים, או בְּאַחֲד מִקְמָם¹⁵, לְהַשְׁפִּיעַ כֵּה
שְׁכִלִי עַל כֵּל נוֹשָׂא מִזְקָמָן¹⁶, וְהַוָּא כֵּל אַחֲד
מִשְׁפִּין הַאֲנוֹשִׁי¹⁷. וּבְהִיוֹת הָאָדָם "בְּאַלְמָס
אַלְהִים", אֲשֶׁר הִיא נִפְשֹׁוּ הַאֲנוֹשִׁית אֲשֶׁר
בָּה הוּא חַי מִשְׁפֵּיל, וְאָרֵי שִׁיקְיָה דָמוֹ וּנְפָשָׁוֹ
הַחִיּוֹת הַמְּשֻׁרְתִּים לְזָה הָאָלָמָן¹⁸ גַּחֲשָׁבִים
וּנְדָרְשִׁים מִיד מִאַבְדִּיקָם יוֹתֵר מַתִּי כֵּל
שָׁאָר בָּעַלְיִ חַיִים¹⁹.

(ז) וְאַמְמָם פָרָו וּרְבָו. וְאֶל תְּשִׁפְכּוּ דֶם
הָאָדָם²⁰.

1. איך פֶלעןנו אַסְפָת אַמְתִי ? וְאֵת קְזִין אַוְתָר אַסְפָקָם ? נָח ?
2. פֶסְקָה ה' אַנְתָה פֶלען אַיְזָה פֶלען ! פֶלען תַּתְלָעֵן ? "לְלָעֵן" הַתַּלְעֵן
גַּמְסָפְלָנוּ בְּלִינְאַק גַּתְעָה אַכְלָה אַתְעָה אַסְתִּיכָה תַּתְלָעֵן ?
3. פֶסְקָה הַקְּדָצָה מַה אַפְלָה ? "לְלָעֵן" פֶלְעָן עָרָת, קַיְקָה לְמַכְנָה ?
4. פֶסְקָה ו' אַסְקִיל פֶלען אַפְאַק מַתְעַיְמָה גַּתְעָה ?
5. אַתְעָה אַגְּלָתָן הַאֲיוֹת אַפְאַק מַתְעַיְמָה גַּתְעָה ?
6. הַתְּמִזְלָה מַזְלָה ? ? ?

* * *